

ZADUŽNICA U HRVATSKOM PRAVNOM SUSTAVU I SUDSKOJ PRAKSI

Zadužnica je u hrvatski pravni sustav uvedena 1996. godine, iako ne odmah pod tim nazivom, ali sa svim obilježjima koje podrazumijeva taj institut osiguranja tražbina. U posljednjih dvadeset godina izvršeno je niz većih ili manjih izmjena odredbi koje reguliraju način izdavanja, svojstva i pravne učinke zadužnice. Međutim, sve do danas evidentna je podnormiranost ovog instituta ovršnog prava, a u praksi su kontinuirano prisutne dvojbe u svezi postupanja sa zadužnicom od njezina nastanka pa sve do ostvarivanja prava iz zadužnice ili prestanka tog prava. Osnovni cilj rada je prvenstveno ukazati na sve probleme i dvojbe u svezi postupanja sa zadužnicom od njenog izdavanja pa do ostvarivanja prava iz zadužnice, odnosno do prestanka prava temeljem zadužnice uz istodobni prijedlog rješenja tih dvojbi u pravnoj regulativi i sudskoj praksi. Te dvojbe se primjerice odnose na dospelost prava iz zadužnice, zastaru tog prava, pravni interes za usporedno pokretanje parnice, vraćanje zadužnice dužniku nakon ispunjenja osigurane tražbine, da li zadužnica ima značaj presuđene stvari, mogućnost traženja ovrhe i bez prethodnog obraćanja Financijskoj agenciji, da li se zadužnica prilaže u izvorniku ili preslici kod ostvarenja prava temeljem zadužnice kao ovršne isprave i sl.

Uvodno se u radu navodi pojam i pravna obilježja zadužnice kao i povijesni pregled pravne regulative instituta zadužnice, a nakon toga se razrađuju sporna pitanja uočena u praksi uz prikaz pravnih stajališta sudova, posebno Vrhovnog suda Republike Hrvatske kao najvišeg tijela sudbene vlasti.

Ključne riječi: *zadužnica, bjanko zadužnica, ovršna isprava, rješenje o ovrsi, zastara, dospelost, presuđena stvar, pravni interes*

1. Uvod

Ovršni zakon iz 1996. godine¹ uveo je u hrvatski pravni sustav mogućnost zapljene računa po pristanku dužnika² i koji pravni institut je predstavljao izvansudsko i dobrovoljno osiguranje tražbine vjerovnika, odnosno sredstvo osiguranja plaćanja. Taj pravni institut kasnije je nazvan zadužnicom³ te je do danas prisutan u hrvatskom pravnom sustavu. Razvoj pravnog instituta zadužnice kretao se na način da je 1999. godine uvedena mogućnost izdavanja bjanko zadužnice za trgovce, mogućnost zapljene svih računa dužnika kao i mogućnost prijenosa prava iz zadužnice.⁴ Nakon toga je 2003. godine određeno da dužnik zadužnicom uvijek daje suglasnost za zapljenu svih računa,⁵ a 2005. godine je ukinuto ograničenje da bjanko zadužnicu može izdati samo trgovac te je po prvi puta cjelokupni institut jasno nazvan zadužnicom⁶. Ovršnim zakonom iz 2010. godine,⁷ koji sam u cijelosti nikada nije stupio na snagu, propisano je da je zadužnica privatna isprava koja je potvrđena od javnog bilježnika,⁸ a Ovršnim zakonom iz 2012. godine⁹ uveden je Registar zadužnica i bjanko zadužnica te je omogućena provedba naplate kod Financijske agencije (dalje FINA) samo zadužnice pravilno upisane u Registar zadužnica.¹⁰ Slijedećom novelom OZ/12 iz 2014. godine¹¹ propisana je različita provedba naplate kod FINE ovisno o tome je li zadužnica upisana u registar zadužnica ili ne.¹² Zadnjom

¹ „Narodne novine“, broj 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05 i 67/08 – dalje OZ/96)

² V. čl. 183. OZ/96.

³ Naziv „zadužnica“ prvi puta se spominje u Zakonu o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona („Narodne novine“ broj 29/99 – dalje ZIDOZ/99), ali samo u odnosu na zapljenu računa temeljem bjanko zadužnice (čl. 25. ZID OZ/99 kojim je dodan novi čl. 183a OZ/96). Pravni institut zapljene računa po pristanku dužnika u cijelosti je nazvan zadužnicom temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Ovršnog zakona („Narodne novine“, broj 88/05 – dalje ZIDOZ/05) i gdje je čl. 85. te novele promijenjen naslov čl. 183. OZ/96 u „Zapljeni računa temeljem zadužnice“.

⁴ V. čl. 24. i 25. ZIDOZ/99. kojima su izmijenjeni ili dodani čl. 183.a st. 1, čl. 183. st. 1. i 4. OZ/96.

⁵ V. čl. 66. i 67. Zakona o izmjenama i dopunama OZ/96 („Narodne novine“, broj 173/03 – dalje ZIDOZ/03) kojima je izmijenjen čl. 183. st. 1. i čl. 183. a st. 1. OZ/96.

⁶ V. čl. 85. i 86. Zakona o izmjenama i dopunama OZ/96 („Narodne novine“, broj 88/05 – dalje ZIDOZ/05) kojima je izmijenjen naslov iznad čl. 183. OZ/96 kao i čl. 183.a st. 1. OZ/96.

⁷ („Narodne novine“, 139/10, 125/11, 150/11, 154/11, 12/12 i 70/12 – dalje OZ/10).

⁸ V. čl. 125. st. 1. OZ/10

⁹ „Narodne novine“, broj 112/12, 93/14 i 73/17 – dalje OZ/12.

¹⁰ V. čl. 216. OZ/12

¹¹ „Narodne novine“, broj 93/214 – dalje ZIDOZ/14.

¹² V. čl. 65. ZIDOZ/14 kojim je izmijenjen čl. 208. OZ/12.

novelom OZ/12¹³ ponovno je izjednačena provedba naplate kod FINE zadužnice upisane u Registar zadužnica i one koja nije upisana, zadužnica je izgubila svojstvo pravomoćnog rješenja o ovrsi te je izrijekom propisano da se zadužnica radi naplate FINI dostavlja u izvorniku.¹⁴

Unatoč kontinuiranim izmjenama odredbi Ovršnih zakona koji su regulirali institut zadužnice, do danas nisu otklonjene sve dvojbe u svezi pravnih učinaka zadužnice. Osnovna obilježja i pravna priroda zadužnice koja ima svojstvo ovršne isprave ali i rješenja o ovrsi (sada nepravomoćnog) nisu sporna i jasno proizlaze iz pozitivnog propisa.¹⁵ Također nije sporno da zadužnica može biti vrijednosni papir s apstraktnom obvezom te da se prava iz zadužnice mogu prenositi.¹⁶ Neke dvojbe u svezi pravnih učinaka zadužnice uglavnom su otklonjene izmjenama i dopunama odredbi Ovršnog zakona u razdoblju nakon uvođenja zadužnice u hrvatski pravni sustav,¹⁷ dok su druge dijelom otklonjene sudskom praksom obzirom na očiglednu podnormiranost odredbi ovršnih zakona koji su regulirali taj pravni institut¹⁸. Međutim, zbog relativno malog broja odluka najvišeg tijela sudbene vlasti u svezi pravnih učinaka zadužnice i dalje su prisutne dvojbe i različita postupanja u svezi ostvarivanja prava iz zadužnice.

Zadužnica je dobrovoljni instrument osiguranja novčanih tražbina koji se može zloupotrijebiti obzirom da se zadužnica može dostaviti FINI radi naplate odmah nakon njenog izdavanja. Zadnjom novelom OZ/12 zadužnica je izgubila status pravomoćnog rješenja o ovrsi, slijedom čega će FINA postupiti kao u povodu rješenja o ovrsi koje je dostavio sud, na koji

¹³ V. Zakon izmjenama i dopunama OZ/12 („Narodne novine“, broj 73/17 – dalje ZIDOZ/17).

¹⁴ V. čl. 25., 27., 29. i 30 ZIDOZ/17 kojima je brisan čl. 208. te izmijenjeni čl. 209., 214. i 215. OZ/12.

¹⁵ V. čl. 214. st. 1. i st. 7. OZ/12.

¹⁶ To proizlazi iz čl. 214. st. 4. u svezi čl. 185. st. 1. OZ/12.

¹⁷ Tako je primjerice dvojba oko pitanja zastare tražbine iz zadužnice riješena kada je OZ/10 u čl. 125. st. 1. i čl. 126. st. 1. propisao da zadužnica ili bjanko zadužnica moraju biti potvrđeni (solemnizirani) od javnog bilježnika a ne javno ovjеровljeni. Time je zadužnica temeljem čl. 59. st. 1. Zakona o bilježništvu („Narodne novine“, broj 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 i 120/16 – dalje ZJB) izjednačena s javnobilježničkim aktom, odnosno stekla je status tražbine „*utvrđene javnobilježničkim aktom*“, a Zakon o obveznim odnosima („Narodne novine“, broj 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15 – dalje ZOO) u čl. 233. st. 1. za takve tražbine predviđa desetogodišnji rok zastare.

¹⁸ To se primjerice odnosi na pitanje pravnog interesa za ostvarivanje tražbine iz zadužnice u parnici ili pitanje da li zadužnica ima značaj presuđene stvari (V. npr. odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske – dalje VSRH broj Revt-288/15-2 od 18 listopada 2016. i Revt-167/07-2 od 15 travnja 2008.)

način je dužnik u mogućnosti od suda ishoditi odgodu naloga bankama za provedbu prijenosa.¹⁹ Međutim, i dalje je prisutan problem ostvarenja povrata zadužnice nakon što je dužnik ispunio svoju obvezu, a posebno postoji dvojba oko toga tko je pasivno legitimiran za povrat zadužnice koju ne drži u posjedu vjerovnik.

Zadužnica je kao sredstvo osiguranja tražbine u cijelosti istisnula mjenicu kao sredstvo osiguranja tražbine te je u pravnom prometu postala nezaobilazni instrument osiguranja novčanih tražbina, a posredno i sredstvo plaćanja. Takva široka primjena ovog pravnog instituta ovršnog prava, evidentna podnormiranost, kontinuirana prisutnost dvojbi i neujednačenog postupanja od strane sudova ukazuju na izuzetnu važnost otklanjanja bilo kakvih dvojbi u svezi pravnih učinaka zadužnice od trenutka njenog nastanka pa do prestanka prava temeljem zadužnice. Osnovni cilj ovog rada je prikaz problema i dvojbi uočenih u primjeni pravnog instituta zadužnice uz istodobni prijedlog rješenja temeljem dosadašnje sudske prakse, prvenstveno najvišeg suda u Republici Hrvatskoj (dalje RH).

2. Pojam i pravna obilježja zadužnice

Zadužnica je privatna isprava potvrđena (solemnizirana) od strane javnog bilježnika kojom dužnik daje suglasnost da se radi naplate tražbine određenog vjerovnika zaplijene svi računi koje dužnik ima kod banaka te da se novac s tih računa, u skladu s njegovom izjavom sadržanom u toj ispravi, isplaćuje vjerovniku.²⁰ Zaduznica se izdaje u jednom primjerku te ima pravni učinak rješenja o ovrsi kojim se zapljenjuje tražbina po računu i prenosi na ovrhovoditelja.²¹ Obvezu iz zadužnice prema vjerovniku mogu u istoj ili dodatnoj ispravi istodobno ili naknadno preuzeti i druge osobe u svojstvu jamaca plataca i to davanjem pisane izjave koja je po svojem sadržaju i obliku ista s izjavom dužnika.²² Nadalje, prava iz zadužnice

¹⁹ V. čl. 27., 29. i 30. ZIDOZ/17 kojima su izmijenjeni i dopunjeni čl. 209., 214. i 215. OZ/12.

²⁰ V. čl. 214. s. 1. OZ/12

²¹ *Ibid.*

²² V. čl. 214. st. 2. OZ/12.

su prenosiva na druge osobe,²³ a zadužnica ima i svojstvo ovršne isprave temeljem koje se može tražiti ovrha protiv dužnika na drugim predmetima ovrhe.²⁴

Zadužnica je stoga pisana isprava koja služi kao instrument osiguranja tražbina,²⁵ a može se odrediti i kao strogo formalni, jednostrani privatnopravni akt dužnika (i jamca platca) kojim bi se preuzimala obveza ispunjenja određene novčane tražbine i davala suglasnost da se radi njezine naplate mogu plijeniti računi dužnika i s njih prenositi sredstva na vjerovnika.²⁶ Zaduznica ima i javnopravni učinak jer joj se priznaje pravni status rješenja o ovrsi i ovršne isprave, a prava iz zadužnice su prenosiva. Dika tako određuje zadužnicu kao strogo formalni pravni akt s javnopravnim učincima rješenja o ovrsi, odnosno ovršne isprave.²⁷ Stroga formalnost zadužnice proizlazi iz obveze da se mora sastaviti u obliku pisane i potvrđene (solemnizirane) isprave, a pored toga mora biti sastavljena i popunjena sukladno podzakonskim aktima.²⁸ Zaduznica je samostalan pravni posao koji prati neki glavni pravni posao sa svrhom pojačanja i osiguranja novčane obveze iz tog drugog glavnog ugovornog odnosa,²⁹ a također je autonoman i dobrovoljan akt dužnika koji ima sve elemente jednostranog pravnog posla.

²³ Prijenos se vrši ispravom na kojoj je javno ovjeren potpis vjerovnika kao prenositelja, a stjecatelj (novi vjerovnik) ima sva prava koja je po toj ispravi imao vjerovnik (čl. 214. st. 4. OZ/12). Također je propisano istom odredbom OZ/12 da se na prijenos tražbine iz zadužnice na odgovarajući način primjenjuje odredba čl. 185. st. 1. OZ/12 koja određuje da se tražbina koja se zasniva na vrijednosnom papiru može prenijeti samo u svojem punom iznosu.

²⁴ V. čl. 214. st. 7. OZ/12. Svojstvo ovršne isprave imaju i isprave u kojima je obvezu prema vjerovniku preuzela druga osoba u svojstvu jamca platca.

²⁵ Tako i Vidović, A.; Naplata zadužnice – Aktualnosti, Računovodstvo, revizija i financije br. 4, 2015., str. 140.

²⁶ *Ibid.* Matković određuje zadužnicu kao privatnu ispravu koju potvrđuje javni bilježnik, a njome dužnik daje suglasnost da se radi naplate tražbine vjerovnika zaplijeni njegove račune u bankama, te da se novac s tih računa, sukladno izjavi u ispravi, isplati izravno vjerovniku (Matković, B., Zaduznica i bjanko – zaduznica po novome Ovršnome zakonu, Porezni vjesnik: objašnjenja za primjenu propisa s područja poreznog sustava RH, broj 1, Zagreb, 2013., str. 69.).

²⁷ V. Dika, M.; Zaduznica i bjanko zaduznica, Pravo u gospodarstvu, godište 38, svezak 6, Zagreb, 1999. str. 353.

²⁸ Ti podzakonski akti su pravilnici o obliku i sadržaju zadužnice i to: Pravilnik o obliku i sadržaju zadužnice („Narodne novine“, broj 115/12 i 82/17 – dalje Pravilnik o zadužnici) i Pravilnik o obliku i sadržaju bjanko zadužnice („Narodne novine“, broj 115/12 i 82/17 – dalje Pravilnik o bjanko zadužnici).

²⁹ Tako i Šafranko, Z., Zaduznica i njezino novo ovršno uređenje, Pravo u gospodarstvu, godište 49, svezak 6, Zagreb, 2010., str. 1491.

Bjanko zadužnica razlikuje se od obične zadužnice po tome što iznos tražbine u odnosu na koju dužnik daje suglasnost za zapljenu i isplatu s njegovih računa nije upisan u zadužnicu prilikom izdavanja zadužnice, a pored toga ne mora biti odmah određen i upisan vjerovnik, već može biti i naknadno upisan u zadužnicu.³⁰ Za bjanko zadužnicu podzakonskim aktom se određuje najviši iznos koji se može upisati u pojedine vrste te isprave,³¹ a također je posebno propisano da je bjanko zadužnica istinita u pogledu svojega sadržaja ako je vjerovnik naknadno upisao iznos tražbine koji je manji ili jednak onome za koji mu je dužnik dao suglasnost u trenutku potvrđivanja kod javnog bilježnika te podatke o vjerovniku.³² U ostalom dijelu primjenjuje se sve odredbe čl. 214. OZ/12 koje se odnose na običnu zadužnicu.³³

2.1. Zaduznica kao vrijednosni papir

U pravnoj teoriji je prihvaćeno stajalište da zadužnica ima i obilježja vrijednosnog papira, točnije obligacijskog vrijednosnog papira.³⁴ Prema ZOO-u vrijednosni papir je isprava kojom se njezin izdavatelj obvezuje ispuniti obvezu upisanu u toj ispravi njezinu zakonitom imatelju, a bitni sastojci vrijednosnog papira propisani su također u ZOO-u.³⁵ Obična zadužnica sadržava sve navedene sastojke te se može kvalificirati kao vrijednosni papir.³⁶ U odnosu na

³⁰ V. čl. 215. st. 1. OZ/12.

³¹ V. čl. 9. Pravilnika o bjanko zadužnici prema kojem dužnik može izdati bjanko zadužnicu na obrascu iz navedenoga pravilnika s naznakom najvišeg iznosa koji može kasnije upisati vjerovnik (ti iznosi su do 5.000,00, do 10.000,00, do 50.000,00, do 100.000,00, do 500.000,00 i do 1.000.000,00 kuna).

³² V. čl. 215. st. 5 OZ/12.

³³ V. čl. 215. st. 3 OZ/12.

³⁴ V. npr. Dika, *op. cit.* str. 353. i 354., Matković, *op. cit.* str. 69, Šafranko, *op. cit.* str. 1493., Giunio, M. A., *Zadužnica – deset godina poslije (1996. – 2006.)*, Pravo u gospodarstvu, godište 46, svezak 1, Zagreb, 2007., str. 7. i Vukmir, B., *Kritički osvrt na za zadužnicu*, Pravo i porezi broj 4, godina XIX, Zagreb, 2010., str. 5. i 6.

³⁵ V. čl. 1135. st. 1. i čl. 1136. st. 1. ZOO. Bitni sastojci koje mora imati isprava da bi se mogla smatrati vrijednosnim papirom su: 1) naznaka vrste vrijednosnog papira, 2) tvrtka, odnosno naziv i sjedište, odnosno ime i prebivalište izdavatelja vrijednosnog papira, 3) tvrtka, odnosno naziv ili ime osobe na koju, odnosno po čijoj naredbi vrijednosni papir glasi, ili naznaku da papir glasi na donositelja, 4) točno naznačena obveza izdavatelja koja proizlazi iz vrijednosnog papira, 5) mjesto i nadnevak izdavanja vrijednosnog papira, a kod onih koji se izdaju u seriji, i njihov serijski broj, 6) potpis izdavatelja vrijednosnog papira, odnosno faksimil potpisa izdavatelja vrijednosnih papira koji se izdaju u seriji (čl. 1136. st. 1. ZOO-a).

³⁶ To proizlazi iz čl. 4. Pravilnika o zadužnici jer je istim propisan oblik i sadržaj zadužnice koji u cijelosti obuhvaća sve sastojke koji su propisani i u čl. 1136. st. 1. ZOO-a za ispravu koja se može smatrati vrijednosnim papirom. Tako i Vukmir, *op. cit.* str. 6., Dika, *op. cit.* str. 354., Giunio, *op. cit.* str. 7. Smatram da je upitno običnu zadužnicu

bjanko zadužnicu u pravnoj teoriji je prihvaćeno stajalište da bjanko zadužnica ne ispunjava pretpostavke da bi se smatrala vrijednosnim papirom u trenutku njenog izdavanja jer joj u svakom slučaju nedostaje podatak o obvezi izdavatelja.³⁷ Bjanko zadužnica će postati vrijednosni papir tek onda kada vjerovnik upiše iznos obveze, a ako nije naveden vjerovnik i kada se upiše tvrtka odnosno naziv ili ime osobe korisnika vrijednosnog papira. Da je obična zadužnica ujedno i vrijednosni papir može se zaključiti i iz odredbe čl. 214. st. 4. OZ/12 jer se na prijenos tražbine iz zadužnice na odgovarajući način primjenjuju odredbe OZ/12 koje se odnose na vrijednosne papire.³⁸

2.2. Apstraktnost zadužnice

Jedno od glavnih obilježja vrijednosnih papira je apstraktnost ugovorne obveze izdavatelja vrijednosnog papira, odnosno vjerovnik može tražiti ispunjenje obveze navedene u vrijednosnom papiru, a izdavatelj protiv takvog zahtjeva ima mogućnost ograničenih prigovora koji su propisani u ZOO-u ili posebnom zakonu.³⁹ Obzirom da OZ/12 ne propisuje posebno prigovore koje izdavatelj zadužnice može istaknuti protiv zahtjeva vjerovnika za ispunjenje obveze iz zadužnice, relevantne su odredbe ZOO-a koje propisuju općenito mogućnost prigovora izdavatelja vrijednosnog papira protiv imatelja vrijednosnog papira.⁴⁰ Stoga izdavatelj zadužnice i dužnik može stavljati imatelju zadužnice i vjerovniku samo prigovore koji se tiču izdavanja papira, kao što je krivotvorenje, zatim prigovore koji proizlaze iz sadržaja papira, kao što su rokovi ili uvjeti i prigovore koje ima prema samom imatelju papira, kao što su prijeboj, nedostatak zakonom propisanog postupka za stjecanje vrijednosnog papira i odsutnost ovlaštenja.⁴¹ Prigovore koji se odnose na sam pravni posao koji je bio razlog izdavanja zadužnice kao sredstva osiguranja, dužnik može istaknuti samo vjerovniku kojem je

smatrati vrijednosnim papirom do donošenja ZIDOZ/05 jer joj je nedostajao naziv, odnosno naznaka vrste vrijednosnog papira (tako i Giunio, *op. cit.* str. 7.), dok neki teoretičari smatraju da je i prije toga institut „*zapljene računa po pristanku dužnika*“ i kada je samo jasno postojao naziv bjanko zadužnica također ispunjavao uvjete za kvalifikaciju vrijednosnim papirom ako je na samoj ispravi naveden naziv „zadužnica“ (tako Dika, *op. cit.* str. 354.).

³⁷ *Ibid.*

³⁸ V. čl. 185. st. 1. OZ/12.

³⁹ V. čl. 1157. ZOO-a.

⁴⁰ V. čl. 1157. st. 1. ZOO-a.

⁴¹ *Ibid.*

on ustupio vrijednosni papir (zadužnicu), ali ne i kasnijim stjecateljima na koje je prenesena tražbina iz zadužnice.⁴²

Zadužnica uvijek ima osnovu u nekom pravnom poslu koji nije vidljiv iz zadužnice, a Pravilnik o zadužnici ne propisuje obvezu unošenja u zadužnicu podataka o osnovnom pravnom poslu.⁴³ U zadužnici se navodi samo visina tražbine uvećana za ugovorene kamate i ostale sporedne tražbine ako ih ima, te visina zatezne kamate koja teče od dana određenog od strane vjerovnika, odnosno od dana kada vjerovnik podnese zadužnicu na naplatu.⁴⁴ Obzirom da OZ/12 i Pravilnik o obliku i sadržaju zadužnice ne propisuju obvezu unošenja osnovnog pravnog posla u zadužnicu, ali s druge strane niti zabranjuju takvo unošenje, neki teoretičari smatraju da bi dužnik kod unošenja obveznih podataka u zadužnicu glede iznosa tražbine, kamata i sporednih tražbina mogao navesti i kondicije osnovnog pravnog posla.⁴⁵ Ako bi se prihvatilo da je to moguće, onda bi obična zadužnica u velikoj mjeri izgubila obilježje apstraktnosti. Obzirom da ZOO kod vrijednosnih papira mogućnost iznošenja prigovora dužnika koji se odnose na osnovni pravni posao ograničava samo na prvog vjerovnika kojem je ustupljen vrijednosni papir, proizlazilo bi da u slučaju navođenja osnovnog pravnog posla koji je bio temelj izdavanja zadužnice to ne bi bilo od značaja za vjerovnike na koje je izvršen prijenos tražbine iz zadužnice.⁴⁶

Mišljenja sam da propisani obvezatni sadržaj zadužnice ipak treba tumačiti u smislu da je to i jedini sadržaj koji zadužnica može imati, jer da je zakonodavac imao namjeru dopustiti unošenje osnovnog pravnog posla u običnu zadužnicu onda bi to i spomenuo kao mogućnost i dispoziciju dužnika kao izdavatelja. Kod bjanko zadužnice je tražbina koja se naknadno upisuje po prirodi stvari apstraktna te je isključena mogućnost navođenja osnovnog pravnog posla kod izdavanja bjanko zadužnice jer bi time ista izgubila osnovni smisao. Apstraktnost zadužnice je povoljna za vjerovnika, ali je istovremeno nepovoljna za dužnika jer omogućuje manipulaciju

⁴² V. čl. 1157. st. 2. ZOO-a.

⁴³ V. čl. 4. st. 1. Pravilnika o zadužnici.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Tako i Dika, *op. cit.* str. 352 i Gunio, *op. cit.* str. 6.

⁴⁶ U suprotnom obična zadužnica ne bi bila vrijednosni papir.

od strane vjerovnika.⁴⁷ Nakon donošenja ZIDOZ/17 znatno je smanjena mogućnost zlorabe prava temeljem zadužnice jer je zadužnica izgubila svojstvo pravomoćnog rješenja o ovrsi te je provedba naplate na temelju zadužnice izjednačena s izravnom naplatom temeljem drugih ovršnih isprava i gdje FINA postupa kao u povodu rješenja o ovrsi koje je dostavio sud.⁴⁸

3. Povijesni pregled pravnog uređenja zadužnice i bjanko zadužnice

Pravni institut zadužnice kao institut ovršnog prava i sredstvo osiguranja tražbine po prvi puta se u hrvatskom pravnom sustavu pojavljuje 1996. godine u OZ/96, iako ne odmah pod tim imenom, ali sa svim osnovnim obilježjima koje ima zadužnica. Nakon toga je u sedam navrata dolazilo do manjih ili većih promjena pravne regulative zadužnice od čega tri promjene u ovršnim zakonima, a četiri promjene izvršene su novelama važećih ovršnih zakona. Dakle, pravni institut zadužnice prisutan je u pravnom sustavu RH više od dvadeset godina, ali su do danas prisutne dvojbe u svezi pravnih učinaka zadužnice.

3.1. Ovršni zakon iz 1996. godine

Odredbom čl. 183. OZ/96 u hrvatski pravni sustav uveden je pravni institut „*zapljene računa po pristanku dužnika*“ koji po svojim obilježjima u cijelosti odgovara pravnom institutu zadužnice. Dužnik je tim pravnim institutom davao suglasnost za zapljenu određenog njegovog računa kod banke ili druge pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa u svrhu naplate tražbine vjerovnika kao i suglasnost da se njegova novčana sredstva s tog računa u skladu s njegovom izjavom sadržanom u toj ispravi izravno s računa isplaćuju vjerovniku.⁴⁹ Navedenu suglasnost i izjavu dužnik je morao sačiniti u obliku javnobilježnički ovjerovljene isprave i ista je imala učinak pravomoćnog rješenja o ovrsi.⁵⁰ Takvu ispravu neposredno je banci ili drugoj pravnoj osobi koja obavlja poslove platnog prometa dostavljao vjerovnik s učincima dostave

⁴⁷ To se prvenstveno odnosi na pokušaje naplate i aktiviranja tražbine iz zadužnice nakon što je dužnik podmirio obvezu iz osnovnog posla ili pokušaja naplate tražbine iz zadužnice za drugi pravni posao za koji nije izdana zadužnica kao sredstvo osiguranja naplate.

⁴⁸ V. *supra* bilj. 14.

⁴⁹ V. čl. 183. st. 1. OZ/96.

⁵⁰ *Ibid.*

sudskog rješenja o ovrši.⁵¹ Zapljenjena računa po pristanku dužnika nije jedino imala utjecaja na provedbu ovrhe radi namirenja tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale po osnovi narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete po osnovi izgubljenog uzdržavanja zbog smrti davatelja uzdržavanja.⁵² Stoga kod uvođenja pravnog instituta „*zapljenjena računa po pristanku dužnika*“ se uopće nije koristio naziv „*zadužnica*“, nije postojala bjanko zadužnica, na ispravi je samo bila potrebna ovjera potpisa dužnika, mogao se plijeniti samo jedan određeni račun dužnika, a takva isprava nije imala ujedno i značaj ovršne isprave.

3.2. Novela Ovršnog zakona iz 1999. godine.

Prvom novelom OZ/96 došlo je do znatne promjene u pravnoj regulativi zadužnice. Najveća promjena sastojala se u uvođenju bjanko zadužnice te se po prvi puta spominje uopće naziv „*zadužnica*“, ali samo za bjanko zadužnicu.⁵³ U odnosu na običnu zadužnicu ili još uvijek „*zapljenjena računa po pristanku dužnika*“ novina je da dužnik može dati suglasnost za zapljenu jednog ili svih računa koje ima kod pravnih osoba koje obavljaju poslove platnog prometa.⁵⁴ Nadalje, uvedena je mogućnost da na istoj ispravi ili dodatnim ispravama uz ispravu dužnika, istodobno kad dužnik ili naknadno, obvezu prema vjerovniku mogu preuzeti i druge osobe u svojstvu jamaca plataca i to izjavom na kojoj je javno ovjеровljen njihov potpis, a koja je sadržajno ista s izjavom dužnika. Također je uvedena mogućnost prijenosa prava vjerovnika iz isprave na druge osobe temeljem isprave na kojoj mora biti javno ovjеровljen potpis vjerovnika, i na koji način takve osobe stječu sva prava koja je po toj ispravi imao vjerovnik.⁵⁵ ZIDOZ/99 detaljnije je propisao obveze pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa prema vjerovniku u slučaju ako njegova tražbina nije namirena u cijelosti, odnosno obveze prema dužniku (jamcu platcu) u slučaju da je vjerovnik u cijelosti naplatio tražbinu.⁵⁶ Ovom novelom

⁵¹ V. čl. 183. st. 2. OZ/96. Dostava se mogla izvršiti neposredno u prijemnom uredu banke ili druge pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa, a također i putem javnog bilježnika.

⁵² V. čl. 183. st. 3. OZ/96.

⁵³ V. čl. 25. ZIDOZ/99 kojim je dodan čl. 183.a OZ/96.

⁵⁴ V. čl. 24. ZIDOZ/99 kojim je izmijenjen čl. 183. OZ/96

⁵⁵ V. čl. 183. st. 4. OZ/96.

⁵⁶ Tako vjerovnik može od pravne osobe koja obavlja poslove platnog prometa zahtijevati da mu vrati ispravu ako njegova tražbina nije u cijelosti namirena, pri čemu mora na toj ispravi naznačiti koji je iznos glavnice, kamate i troškova naplaćen. Ako je vjerovnik u cijelosti namirio svoju tražbinu, pravna osoba koja obavlja poslove platnog

obična zadužnica, koja se još ne naziva tako ali bi se i mogla tako nazvati obzirom na uvođenje bjanko zadužnice, stječe i svojstvo ovršne isprave na temelju koje se može tražiti protiv dužnika ili jamca platca ovrha i na drugim predmetima ovrhe.⁵⁷

Novelom OZ/96 iz 1999. godine uvedena je mogućnost izdavanja bjanko zadužnice, ali samo za dužnike trgovce.⁵⁸ Po prvi puta se spominje naziv „zadužnica“ i to prvenstveno u naslovu dodanog čl. 183.a OZ/96, a zatim i u samom tekstu čl. 183.a OZ/96. Prvo obilježje uvedene bjanko zadužnice je da prilikom njenog izdavanja nije upisan iznos tražbine u svrhu čije naplate se izdaje zadužnica, već se taj iznos upisuje naknadno od strane vjerovnika.⁵⁹ Drugo obilježje odnosi se na to da vjerovnik može biti određen odmah prilikom sastavljanja isprave, a može biti određen i upisan u ispravu naknadno.⁶⁰ Također je određeno da će ministar pravosuđa propisati sadržaj i oblik bjanko zadužnice kao i najviše iznose koji se mogu upisati u pojedine vrste te isprave.⁶¹ U ostalom dijelu sve ono što je ZIDOZ/99 propisao za običnu zadužnicu primjenjuje se na odgovarajući način i na bjanko zadužnicu.

3.3. Novela Ovršnog zakona iz 2003. godine

ZIDOZ/03 neznatno je mijenjao pravno uređenje obične i bjanko zadužnice. Te promjene odnosile su se samo na predmet u odnosu na koji se daje suglasnost za zapljenu te je isključena mogućnost zapljene samo jednog određenog računa dužnika. Tom novelom izrijeком je propisano da dužnik daje suglasnost za zapljenu svih svojih računa koje ima kod pravnih osoba koje obavljaju poslove platnoga prometa.⁶² Na taj način je znatno poboljšan položaj vjerovnika jer je isti sada uvijek imao na raspolaganju sve račune dužnika u svrhu ostvarenja tražbine iz zadužnice, i zadužnica je postala kvalitetnije sredstvo osiguranja (naplate) tražbine vjerovnika.

prometa dužna je o tome obavijestiti dužnika, odnosno jamca platca i na njihov zahtjev predati im ispravu (čl. 183. st. 6. OZ/96)

⁵⁷ V. čl. 183. st. 7. OZ/96.

⁵⁸ V. *supra* bilj. 53. Određenje trgovca u vrijeme ZIDOZ/99 propisivao je u čl. 1. st. 1. i čl. 3. st. 1. Zakon o trgovačkim društvima („Narodne novine, broj 111/93 i 34/99 – dalje ZTD).

⁵⁹ V. čl. 183.a st. 1. OZ/96.

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ V. čl. 183. st. 4. OZ/96. Slijedom te odredbe je ministar pravosuđa donio prvi Pravilnik o obliku i sadržaju bjanko zadužnice („Narodne novine“, broj 107/99).

⁶² V. čl. 66. i 67. ZIDOZ/03.

3.4. Novela Ovršnog zakona iz 2005. godine

ZIDOZ/05 također nije izvršio znatnije promjene pravnog instituta obične i bjanko zadužnice, ali su one ipak važne jer su iste i dio današnjeg pozitivnopravnog uređenja tog instituta. Prva promjena odnosila se na to da je tom novelom konačno cijeli pravni institut nazvan zadužnicom, odnosno promijenjen je naslov „*zapljena računa po pristanku dužnika*“ u „*zapljena računa na temelju zadužnice*“.⁶³ Stoga tek od novele Ovršnog zakona iz 2005. godine u formalnom smislu u hrvatskom pravnom sustavu možemo govoriti o običnoj i bjanko zadužnici. Druga promjena odnosila se na ukidanje ograničenja da samo trgovac može izdati bjanko zadužnicu, a zadnja promjena odnosila se na to da je zakonodavac izrijekom propisao da se zadužnica i bjanko zadužnica izdaju u jednom primjerku.⁶⁴

3.5. Ovršni zakon iz 2010. godine.

U razdoblju od donošenja OZ/10 pa do donošenja i stupanja na snagu OZ/12 pravni institut zadužnice i bjanko zadužnice regulirale su odredbe čl. 125. i 126. OZ/10. Kod toga treba napomenuti da sam OZ/10 nije nikada stupio na snagu jer je derogiran donošenjem OZ/12, ali su se primjenjivale neke njegove odredbe, pa tako i one koje su regulirale zadužnicu i bjanko zadužnicu. Najznačajnija izmjena u OZ/10 odnosila se na formu koja je potrebna za valjanost zadužnice i bjanko zadužnice. Za valjanost zadužnice i bjanko zadužnice propisano je da se te privatne isprave moraju potvrditi (solemnizirati) od strane javnog bilježnika, čime je napuštena dotadašnja pravna regulativa da su takve isprave samo javno ovjerovljene (ovjeren potpis).⁶⁵ Time je zadužnica kao privatna isprava izjednačena u pravnim učincima s javnobilježničkim aktom.⁶⁶ Druga izmjena u OZ/10 odnosila se na presumpciju istinitosti u pogledu sadržaja bjanko zadužnice. Tako je OZ/10 propisao da je bjanko zadužnica istinita u pogledu sadržaja, ako je vjerovnik naknadno upisao iznos tražbine koji je manji ili jednak onome za koji mu je dužnik dao suglasnost u trenutku kada je potvrđena kod javnog bilježnika te podatke o vjerovniku.⁶⁷ Izmjene pravne regulative koje je uveo OZ/10 u pravni institut zadužnice i bjanko

⁶³ V. čl. 85. ZIDOZ/05.

⁶⁴ *Ibid.* i v. čl. 86. ZIDOZ/05.

⁶⁵ V. čl. 125. st. 1. i čl. 126. st. 1. OZ/10.

⁶⁶ V. *supra* bilj. 17.

⁶⁷ V. čl. 126. st. 5. OZ/10.

zadužnice i danas su dio pozitivnopravne regulative tog instituta, odnosno u cijelosti su ugrađene u OZ/12. Zadužnica je promjenom obvezne forme dodatno dobila na značaju jer su javni bilježnici postali odgovorni za formu i za sadržaj zadužnice.

3.6. Ovršni zakon iz 2012. godine

OZ/12 u pogledu zadužnice i bjanko zadužnice prihvatio je pravno uređenje tog instituta koje je identično OZ/96 sa svim novelama do donošenja OZ/12, a anticipirane su i promjene koje je propisao OZ/10 koji sam nije nikada stupio na snagu.⁶⁸ Osnovna i jedina novina koju je propisao OZ/12 u odnosu na više puta novelirani OZ/96 je uvođenje Registra zadužnica i bjanko zadužnica (dalje – registar).⁶⁹ OZ/12 tako regulira koje sve podatke sadrži registar,⁷⁰ dužnost javnog bilježnika dostavljanja podataka službi registra nakon potvrđivanja zadužnice,⁷¹ obvezu donošenja podzakonskog akta o sadržaju i načinu vođenja registra,⁷² povjerljivost podataka iz registra,⁷³ obvezu upisa u registar zadužnice i bjanko zadužnice ovjerene ili potvrđene prije stupanja na snagu OZ/12 prije podnošenja iste na naplatu⁷⁴ te postupanje Agencije sa

⁶⁸ V. čl. 214. i 215. OZ/12.

⁶⁹ V. čl. 216. OZ/12.

⁷⁰ Registar zadužnica i bjanko zadužnica sadrži podatke o osobi koja ih je izdala, vrsti zadužnice, u čiju je korist izdana ako je riječ o zadužnici, je li preuzeto jamstvo za obvezu iz zadužnice ili bjanko zadužnice i tko ga je preuzeo, koji je iznos tražbine za koju je izdana odnosno koji se najviši iznos u nju može upisati te podaci o javnom bilježniku koji je ispravu potvrdio, datumu i poslovnom broju potvrde (čl. 216. st. 1. OZ/12).

⁷¹ V. čl. 216. st. 2. OZ/12. Javni bilježnik je dužan odmah nakon potvrđivanja zadužnice ili bjanko zadužnice elektroničkim putem službi registra dostaviti sve podatke propisane u čl. 216. st. 1. OZ/12.

⁷² Ministar nadležan za poslove pravosuđa donio je Pravilnik o registru zadužnica i bjanko zadužnica („Narodne novine“, broj 115/12 – dalje Pravilnik o registru), a temeljem ovlasti iz čl. 216. st. 3. OZ/12.

⁷³ Podaci iz registra su povjerljivi i njima se može koristiti samo Agencija radi provjere istinitosti zadužnica kad se na temelju njih zatraži naplata tražbina koje su u njima utvrđene, a podaci iz registra dostavit će se na zahtjev sudu ili drugom nadležnom tijelu u vezi s postupkom koji se pred njima vode (čl. 216. st. 4. OZ/12).

⁷⁴ V. čl. 216. st. 6. OZ/12. Tom odredbom propisana je obveza upisa zadužnica izdanih prije stupanja na snagu OZ/12 u registar, a prije nego se iste podnose na naplatu. U protivnom zadužnicu koja nije upisana u registar Agencija neće upisati u Očevidnik neizvršenih osnova za plaćanje niti ju izvršiti sukladno odredbama Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima („Narodne novine“, broj 91/10 i 112/12 – dalje ZPONS).

zadužnicom koja nije upisan u registar, odnosno sa zadužnicom čiji se podaci iz zadužnice ne podudaraju s onima iz registra⁷⁵.

3.7. Novela Ovršnog zakona iz 2014. godine

ZIDOZ/14 ponovno je vratio mogućnost naplate na temelju zadužnice i bjanko zadužnice koje nisu upisane u registar⁷⁶, ali je propisao različitu provedbu naplate. Tako je za zadužnice koje su upisane u registar propisano da će Agencija postupiti kao u povodu pravomoćnog rješenja o ovrsi, dok je za one neupisane u registar propisano da će Agencija postupiti kao u povodu zahtjeva za izravnu naplatu.⁷⁷ Agencija će sa zadužnicama upisanima u registar postupiti kao povodom pravomoćnog rješenja o ovrsi, a što znači da će naložiti banci da novčani iznos za koji je određena ovrha prenese na naznačeni račun u rješenju o ovrsi.⁷⁸ Ako je naplata zatražena temeljem zadužnice koja nije upisana u registar, Agencija će postupiti kao u povodu zahtjeva za izravnu naplatu, a što znači kao u povodu nepravomoćnog rješenja o ovrsi koje je dostavio sud.⁷⁹

3.8. Novela Ovršnog zakona iz 2017. godine

ZIDOZ/17 ponovno je izjednačio provedbu naplate kod FINE zadužnice upisane u registar i one koja nije upisana, a zadužnica i bjanko zadužnica izgubile su svojstvo pravomoćnog rješenja o ovrsi te je izrijekom propisano da se zadužnica radi naplate FINI dostavlja u izvorniku.⁸⁰ Ujedno je brisana odredba kojom je do ove novele bilo propisano da Agencija zadužnice u kojima se podaci ne podudaraju s podacima u registru neće upisati u Očevidnik neizvršenih osnova za plaćanje niti ju izvršiti sukladno odredbama ZPONS te je

⁷⁵ V. čl. 216. st. 8. OZ/12. Tom odredbom su izjednačene zadužnice koje nisu upisane u registar s onima koje su upisane u registar, ali se podaci iz registra ne podudaraju s onima iz zadužnice. Takve zadužnice Agencija neće upisati u Očevidnik neizvršenih osnova za plaćanje niti ju izvršiti sukladno odredbama čl. 6. – 11. ZPONS.

⁷⁶ V. čl. 70. ZIDOZ/14 kojim su brisani st. 6. i 7. čl. 216. OZ/12 te izmijenjen st. 8. čl. 216. OZ/12. Nakon te izmjene ostala je samo odredba da ako se podaci iz registra ne podudaraju s onima iz zadužnice da takve zadužnice Agencija neće upisati u Očevidnik neizvršenih osnova za plaćanje niti ju izvršiti sukladno odredbama čl. 6. – 11. ZPONS.

⁷⁷ V. čl. 65. ZIDOZ/14 kojim je promijenjen čl. 208. OZ/12. Prema st. 1. izmijenjenog čl. 208.

⁷⁸ V. čl. 206. st. 2. OZ/12.

⁷⁹ V. čl. 209. st. 1. OZ/12.

⁸⁰ V. čl. 25., 27., 29. i 30 ZIDOZ/17 kojima je brisan čl. 208. te izmijenjeni čl. 209., 214. i 215. OZ/12.

određeno da se i na prijenos tražbine iz zadužnice na odgovarajući način primjenjuje odredba čl. 185. st. 1. OZ/12.⁸¹ Nakon zadnje novele OZ/12 izravna naplata temeljem zadužnice provodi se kao u povodu rješenja o ovrsi koje je dostavio sud i nema više mogućnosti izravne naplate kao kod pravomoćnog rješenja o ovrsi temeljem kojeg je Agencija odmah po zaprimanju zahtjeva nalagala banci prijenos novčanog iznosa za koji je određena ovrha na račun naznačen u rješenju o ovrsi. Naplata po zadužnici na taj način je izgubila na učinkovitosti i brzini naplate, ali je s druge strane omogućena veća zaštita dužnika, odnosno onemogućene su zloporabe zadužnicom jer dužnik ima rok od 60 dana za poduzimanje radnji u svrhu svoje zaštite.⁸²

4. Dospjelost tražbine iz zadužnice

Već je navedeno da pravilnici koji propisuju oblik i sadržaj zadužnice, odnosno bjanko zadužnice, ne predviđaju mogućnost unošenja podataka o osnovnom pravnom poslu koji je bio i povod za izdavanje zadužnice.⁸³ Pravilnik o zadužnici i Pravilnik o bjanko zadužnici jedino propisuju datum izdavanja zadužnice,⁸⁴ slijedom čega u zadužnici nije naznačen trenutak od kojeg je moguće zadužnicu podnijeti na naplatu, odnosno kad dopijeva obveza iz zadužnice, a također nije naznačeno kada tražbina prestaje⁸⁵. Iz navedenoga proizlazi da tražbina iz zadužnice dopijeva odmah po njezinom izdavanju, a može se podnijeti na naplatu i godinama nakon što je osnovna tražbina prestala postojati. To dovodi do određene pravne nesigurnosti i mogućnosti zloporabe zadužnice od strane njezinog imatelja. Neki teoretičari stoga smatraju da bi trebalo propisati da zadužnica može biti podnesena na naplatu najranije na dan dopijeca tražbine iz osnovnog posla te da bi to trebao biti obvezatni sastojak zadužnice.⁸⁶ Također smatraju da bi trebalo propisati rok važenja zadužnice od njezina izdavanja ili prepustiti

⁸¹ Tražbina iz zadužnice može se prenijeti samo u punom iznosu.

⁸² V. novelirani čl. 206. st. 3. OZ/12.

⁸³ V. *supra* str. 8. i 9.

⁸⁴ V. čl. 4. st. 1. toč. 6. Pravilnika o zadužnici i čl.

⁸⁵ Tako i Uzelac, A. i Brozović, J.; Zaduznica: evolucija, aktualno stanje i otvorena pitanja, Zbornik radova s II međunarodnog savjetovanja „Aktualnosti građanskog procesnog prava – nacionalna i usporedna pravnoteorijska i praktična dostignuća“, Split, 2016., str. 67. i 68.

⁸⁶ V. Uzelac i Brozović, *op. cit.* str. 68. Tako se mjenica može izdati s četiri različita roka dopijeca: po viđenju, na određeno vrijeme po viđenju, na određeno vrijeme od dana izdanja i na određeni dan (čl. 32. Zakona o mjenici, „Narodne novine“, broj 74/94 i 92/10 – dalje ZM)

strankama da odrede taj rok kao što su kod bjanko zadužnice propisani iznosi koji se mogu upisati u bjanko zadužnicu.⁸⁷

Nakon donošenja ZIDOZ/17 zadužnica i bjanko zadužnica izgubili su pravni status pravomoćnog rješenja o ovrsi, slijedom čega Agencija sa zadužnicom temeljem koje je podnesen zahtjev za izravnu naplatu postupa kao u povodu rješenja o ovrsi koje je dostavio sud.⁸⁸ Stoga se na odgovarajući način primjenjuju i odredbe OZ/12 koje reguliraju ovrhu na novčanoj tražbini po računu i koje se odnose na zapljenu računa ovršenika i provedbu ovrhe.⁸⁹ Obzirom da je sada Agencija uvijek dužna primjerak zahtjeva sa svim podacima o ispravi na temelju koje se provodi izravna naplata (zadužnici) dostaviti ovršeniku odmah po upisu osnove za plaćanje u Očevidnik redoslijeda osnova za plaćanje te ga ujedno obavijestiti da su mu određena sredstva zaplijenjena i da može o tome dobiti podatke od Agencije, ovršenik i dužnik iz zadužnice može u slijedećem razdoblju od 60 dana poduzeti radnje kod suda za odgodu izdavanja naloga za prijenos zaplijenjenih sredstava ili za proglašenje nedopuštenim pljenidbe i prijenosa.⁹⁰ Kada je zadužnica imala status pravomoćnog rješenja o ovrsi odmah se vršila pljenidba i prijenos sredstava s računa ovršenika. Ako bi došlo do provedbe naplate temeljem zadužnice, a dužnik je veće ranije podmirio tražbinu iz osnovnog pravnog posla i nije reagirao na opisani način, preostaje mu jedino da u parničnom postupku potražuje naplaćeni iznos temeljem pravila o stjecanju bez osnove. Može se zaključiti da je ZIDOZ/12 oduzimanjem statusa pravomoćnog rješenja o ovrsi zadužnici znatno onemogućio zlouporabu zadužnice.

5. Zastara prava iz zadužnice

ZOO regulira općenito pitanje zastare, početak tijeka zastare, vrijeme potrebno za zastaru, zastoje i prekid zastare.⁹¹ Prema odredbi čl. 215. st.1. ZOO-a zastarijevanje počinje teći prvog dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, osim ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano.⁹² To znači da se zadnji dan dospijeca

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ V. izmijenjeni čl. 209. st. 1. OZ/12.

⁸⁹ V. čl. 209. st. 3. u svezi čl. 205., 206. i 207. OZ/12

⁹⁰ V. novelirani čl. 209. st. 5., 6. i 7. OZ/12.

⁹¹ V. čl. 214. – 246. ZOO-a.

⁹² V čl. 215. st. 1. ZOO. Ako se obveza sastoji u tome da se nešto ne učini, da se propusti ili trpi, zastara počinje teći prvog dana poslije dana kad je dužnik postupio protivno obvezi (čl. 215. st. 2. ZOO-a).

obveze ne uračunava u početak tijeka zastare, već zastara počinje teći prvi dan iza dospelosti.⁹³ Već je navedeno da tražbina iz zadužnice dopijeva odmah po njezinom izdavanju, pri čemu kod bjanko zadužnice vjerovnik može odmah po njezinom izdavanju upisati iznos tražbine i po potrebi svoje podatke. Stoga smatram da zastara prava iz zadužnice počinje teći prvog dana od dospijeca zadužnice, a to je sljedećeg dana nakon izdavanja zadužnice.⁹⁴

U pogledu vremena potrebnog za zastaru tražbine iz zadužnice sve do donošenja i stupanja na snagu odredbi OZ/10 o zadužnici trajale su rasprave i dvojbe o duljini zastarnog roka glede tražbine iz zadužnice. Obzirom da je zadužnica i prije donošenja OZ/10, kao i danas, imala pravni status ovršne isprave i rješenja o ovrsi, moglo se zaključivati da treba primijeniti zastarni rok od deset godina propisan u čl. 233. st. 1. ZOO-a.⁹⁵ S druge strane, do donošenja OZ/10 zadužnica je bila privatna isprava na kojoj je javno ovjeren potpis slijedom čega ona nije mogla biti izjednačena s javnobilježničkim aktom temeljem čl. 59. st. 1. ZJB, pa se ne može primijeniti zastarni rok iz čl. 233. st. 1. ZOO-a već opći zastarni rok od pet godina propisan u čl. 225. ZOO-a. Smatram da je ispravno drugo navedeno stajalište iz razloga što zadužnica do donošenja OZ/10 nije imala pretpostavke odluka ili isprava navedenih u čl. 233. st. 1. ZOO-a. Nakon donošenja OZ/10 više nije bilo dvojbi da je zadužnica kao solemnizirana privatna isprava izjednačena po pravnoj snazi s javnobilježničkim aktom, te su slijedom toga kod zadužnice ispunjene pretpostavke iz čl. 233. st. 1. ZOO-a.

Da bi se pravni institut zastare mogao primijeniti dužnik se mora pozvati na zastaru, odnosno sud ne pazi po službenoj dužnosti na zastaru. Sadašnje pozitivnopravno uređenje zadužnice i bjanko zadužnice koja je izgubila status pravomoćnog rješenja o ovrsi omogućuje dužniku da reagira na eventualni pokušaj naplate tražbine iz zadužnice u odnosu na koju je

⁹³ Tako i Vedriš, M. i Klarić, P.; Građansko pravo, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 177.

⁹⁴ Uzelac i Brozović smatraju da treba razlikovati situaciju kad je zadužnica izdana nakon dospelosti obveze iz osnovnog pravnog posla od situacije kad je zadužnica izdana prije roka dospijeca. U prvom slučaju zastarni rok počeo bi teći dan nakon izdavanja zadužnice, a u drugom tek dan nakon dospijeca tražbine iz osnovnog pravnog posla jer bi bilo suprotno odredbi čl. 215. st. 1. ZOO-a da zastara počinje teći prije dospijeca obveze (Uzelac i Brozović, *op. cit.* str. 69.). Smatram da takvo stajalište nije ispravno jer je zadužnica vrijednosni papir koji sadrži apstraktnu obvezu koja je neovisna od osnovnog pravnog posla.

⁹⁵ Taj zastrani rok propisan je za tražbine utvrđene pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, a to su sve tražbine koje su utvrđene pravomoćnom sudskom odlukom ili odlukom drugoga nadležnog tijela javne vlasti, ili nagodbom pred sudom ili drugim nadležnim tijelom, odnosno javnobilježničkim aktom.

nastupila zastara, obzirom da Agencija ne daje odmah nalog za prijenos sredstava s računa ovršenika (dužnika), već ovršenik ima rok od 60 dana za zaštitu svojih prava kod suda.⁹⁶ Međutim, do donošenja ZIDOZ/17 kod zadužnica upisanih u registar Agencija je postupala kao u povodu pravomoćnog rješenja o ovrsi i odmah po zaprimanju zahtjeva za naplatu vršila je prijenos novčanih sredstava s računa ovršenika na račun ovrhovoditelja, te dužnik nije bio u mogućnosti staviti prigovor zastare i tražiti od suda proglašenje ovrhe nedopuštenom.⁹⁷ Stoga je tada vjerovnik mogao podnijeti na naplatu zadužnicu u odnosu na koju je nastupila zastara prava iz zadužnice.

U sudskoj praksi postavilo se pitanje da li podnošenje zadužnice na naplatu ima pravni učinak iz čl. 241. ZOO-a, odnosno da li se time prekida zastara potraživanja tražbine iz osnovnog pravnog posla.⁹⁸ Zauzeto je pravno stajalište da podnošenje zadužnice (u konkretnom slučaju bjanko zadužnice) na naplatu prekida zastaru, a obzirom da na taj način tražbina vjerovnika nije mogla biti ostvarena zbog nedostatka novčanih sredstava na računu, da je sljedećeg dana nakon podnošenja zadužnice na naplatu zastara počela teći ispočetka.⁹⁹ Stoga je podnošenje zadužnice na naplatu Agenciji ili ranije banci, radnja kojom vjerovnik pokušava ostvariti svoju tražbinu, i takvom radnjom se prekida zastara.

6. Zaduznica i pravni interes u parničnom postupku

U parničnom postupku postojanje pravnog interesa nužna je pretpostavka da bi se parnični postupak uopće mogao voditi. Tako je za podnošenje tužbe na utvrđenje izrijekom propisano da se takva tužba može podići kad je to posebnim propisima predviđeno ili kada tužitelj za to ima pravni interes.¹⁰⁰ Za podnošenje kondemnatorne tužbe tužitelj ne mora posebno dokazivati svoj pravni interes, slijedom čega se pojavila dvojba je li moguće ostvarivati tražbinu u parničnom postupku za koju vjerovnik ujedno raspolaže zadužnicom. Jedno od

⁹⁶ V. *supra* bilj. 88. -90.

⁹⁷ V. *supra* pogl. 3.7.

⁹⁸ Prema odredbi čl. 241. ZOO-a zastara se prekida podnošenjem tužbe i svakom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim tijelom radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbine.

⁹⁹ V. odluku VSRH broj Rev-946/08-2 od 27 listopada 2010.

¹⁰⁰ V. čl. 187. st. 2. Zakona o parničnom postupku („Narodne novine“, broj 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08 57/11, 148/11, 25/13 i 89/14 – dalje ZPP).

osnovnih načela parničnog postupka je načelo ekonomičnosti koje podrazumijeva da se parnični postupak mora provesti bez odugovlačenja, u razumnom roku te sa što manje troškova i onemogućavanjem zlouporabe prava.¹⁰¹ Sudska praksa opredijelila se za nemogućnost ostvarenja tražbine vjerovnika u parničnom postupku ako vjerovnik raspolaže zadužnicom koju mu je izdao dužnik u svrhu osiguranja njegovog potraživanja.¹⁰² To iz razloga što zadužnica ima svojstvo ovršne isprave i rješenja o ovrsi, a upravo vjerovnik traži donošenje presude koja će imati samo svojstvo ovršne isprave. Stoga vjerovnik ima na raspolaganju brži i jednostavniji način za ostvarenje svoje tražbine okviru ovršnog postupka te bi vođenje parničnog postupka bilo u suprotnosti s načelom ekonomičnosti, odnosno vjerovnik kao tužitelj nema pravni interes za vođenje parničnog postupka.¹⁰³ Postojanje pravnog interesa je procesna pretpostavka za dopuštenost suđenja u određenoj pravnoj stvari, na koju sud pazi po službenoj dužnosti, te se tužba mora odbaciti kod nedostatka pravnog interesa tužitelja.¹⁰⁴

6.1. Zaduznica i presudena stvar

Obzirom na svojstva zadužnice kao rješenja o ovrsi i ovršne isprave te da ne postoji pravni interes vjerovnika za ostvarenje tražbine iz zadužnice u parničnom postupku, postavilo se pitanje da li zadužnica ima značenje pravomoćno presuđene stvari.¹⁰⁵ I teorija i sudska praksa suglasni su da svojstvo zadužnice kao rješenja o ovrsi i ujedno ovršne isprave ujedno ne znači da zadužnica stječe i svojstvo presuđene stvari.¹⁰⁶ To iz razloga što zadužnica nije sudska odluka niti se vodila parnica o određenom predmetu spora i postavljenom zahtjevu. Kod zadužnice se radi o tome da je ona po učincima samo izjednačena s pravomoćnom sudskom odlukom, ali se ne radi o pretpostavkama iz čl. 333. st. 2. ZPP.

¹⁰¹ V. čl. 10. ZPP-a.

¹⁰² V. odluke VSRH broj Revt-184/14-2 od 14. travnja 2015. i broj Revt-288/15-2 od 18. listopada 2016.

¹⁰³ Tako i Vučković, M.; Zaduznica i pravni interes u parničnom postupku, Hrvatska pravna revija broj 9, Inženjerski biro, Zagreb, 2015., str. 69.

¹⁰⁴ V. čl. 288. st. 2. ZPP-a kojom odredbom se predviđa da je sud dužan odbaciti tužbu ako utvrdi da ne postoji pravni interes za podnošenje tužbe na utvrđenje, ali je u teoriji i sudskoj praksi domašaj ove odredba proširen na sve vrste tužbi.

¹⁰⁵ V. čl. 333. st. 2. ZPP.

¹⁰⁶ Tako i Uzelac i Brozović, *op. cit.* str.62. V. odluku VSRH broj Revt-167/07-2 od 15. travnja 2008. Na sjednici građanskog odjela VSRH održanoj 7. studenog 2016. također je zauzeto pravno shvaćanje da zadužnica nema značenje pravomoćno presuđene stvari.

7. Zahtjev za povrat zadužnice

Nakon što vjerovnik (ovrhovoditelj) zatraži izravnu naplatu temeljem zadužnice ili bjanko zadužnice i u tu svrhu zadužnicu uz zahtjev dostavi Agenciji, vjerovnik može zahtijevati da mu Agencija vrati zadužnicu u slučaju da njegova tražbina nije u cijelosti namirena.¹⁰⁷ Ako je cjelokupna tražbina vjerovnika namirena, Agencija će o tome obavijestiti dužnika ili jamca platca i na njegov zahtjev mu predati zadužnicu.¹⁰⁸ Iz navedenih odredbi OZ/12 proizlazi da dužnik ima ovlast od Agencije tražiti povrat zadužnice jedino kad je tražbina iz zadužnice u cijelosti naplaćena, a u protivnom je jedino vjerovnik taj koji može zatražiti povrat zadužnice. Ako nije izvršena naplata po zadužnici ili je djelomično izvršena, a vjerovnik ne zatraži povrat zadužnice, Agencija je dužna zadužnicu i dalje voditi u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje. Stoga proizlazi da dužnik ne bi mogao zatražiti od Agencije povrat zadužnice u slučaju da tražbina iz zadužnice nije naplaćena temeljem zahtjeva za izravnu naplatu, ali je dužnik ispunio svoju obvezu iz osnovnog pravnog posla u svrhu koje obveze je zadužnica izdana kao sredstvo osiguranja.

U slučaju kada je dužnik podmirio svoju obvezu iz osnovnog pravnog posla vjerovniku, a zadužnica se i dalje nalazi u posjedu vjerovnika, nije sporno da dužnik može tražiti da mu vjerovnik dobrovoljno vrati zadužnicu ili u suprotnom takav zahtjev može ostvarivati sudskim putem.¹⁰⁹ Međutim, postavlja se pitanje da li dužnik može osnovano od vjerovnika sudskim putem tražiti predaju u posjed zadužnice koja je predana Agenciji uz zahtjev za izravnu naplatu, a dužnik je dobrovoljno ispunio svoju obvezu iz osnovnog pravnog posla te još uvijek nije došlo do naplate i temeljem zadužnice. U jednoj odluci VSRH zauzeto je pravno shvaćanje da u takvoj situaciji vjerovnik nije pasivno legitimiran za povrat zadužnice jer je ne drži u svom posjedu.¹¹⁰

¹⁰⁷ V. čl. 214. st. 6. i čl. 215. st. 3. OZ/12. Agencija će u tom slučaju naznačiti na zadužnici iznos kamate, troškova i glavnice koji je naplaćen.

¹⁰⁸ *Ibid.*

¹⁰⁹ Dužnik (tužitelj) treba dokazati da je u cijelosti dobrovoljno ispunio svoju obvezu i da vjerovnik (tuženik) drži i dalje u svom posjedu zadužnicu temeljem koje nije izvršena naplata tražbine.

¹¹⁰ V. odluku VSRH broj Revt-128/07-2 od 5. prosinca 2007. U toj odluci se navodi: „Međutim, s obzirom da se zadužnice ne nalaze kod tuženika, jer je tuženik iste predao na banku, to je postavljeni tužbeni zahtjev prema tuženiku usmjeren na predaju zadužnice neosnovan, jer se zadužnica ne nalazi u posjedu tuženika. Ukoliko bi tuženik temeljem zadužnica koje je dostavio banki naplatio nešto što ga ne pripada, tužitelja bi u tom slučaju pripadalo pravo da u posebnom postupku prema tuženiku postavi zahtjev usmjeren na isplatu određenog iznosa temeljem stjecanja bez osnove.“

Smatram da je takvo pravno stajalište pogrešno jer Agencija bi bila zapravo samo pomoćnik u posjedovanju jer se pokorava nalozima vjerovnika i izvršava isključivo njegovu faktičku vlast u odnosu na zadužnicu.¹¹¹ Neprihvatljivo je da dužnik mora čekati dvostruku naplatu iste tražbine kako bi nakon toga od vjerovnika potraživao stečeno bez osnove temeljem dvostruke naplate duga, te da nema u takvoj situaciji mogućnost ostvarenja povrata zadužnice niti od vjerovnika niti od Agencije. Stoga bi dužnik mogao uvijek tražiti povrat zadužnice od vjerovnika kad je podmirio tražbinu iz osnovnog pravnog posla i to bez obzira da li se zadužnica nalazi u posjedu vjerovnika ili ju je on predao uz zahtjev za naplatu Agenciji.

8. Provedba ovrhe temeljem zadužnice kao ovršne isprave

Zadužnica ima učinak rješenja o ovrsi, ali istodobno i ovršne isprave.¹¹² To znači da vjerovnik i ovrhovoditelj može tražiti izravnu naplatu tražbine temeljem zadužnice kao rješenja o ovrsi prijenosom novčanih sredstava koje dužnik i ovršenik ima kod banaka na ovrhovoditeljev račun i gdje će Agencija postupati dalje kao u povodu rješenja o ovrsi koje je dostavio sud.¹¹³ Nije dopušteno podnositi prijedlog za ovrhu sudu radi ovrhe na novčanim sredstvima na računu temeljem zadužnice i drugih isprava iz čl. 209. st. 1. OZ/12¹¹⁴ na temelju kojih se može od Agencije zatražiti izravna naplata, osim ako se na temelju tih isprava nije mogla provesti naplata preko Agencije, o čemu Agencija izdaje potvrdu.¹¹⁵ Međutim, vjerovnik i imatelj zadužnice može tražiti ovrhu protiv dužnika ili jamaca plateca na drugim predmetima ovrhe i gdje zadužnica ima pravni učinak ovršne isprave.¹¹⁶ U sudskoj praksi postavilo se pitanje može li imatelj zadužnice kao ovrhovoditelj temeljem obične zadužnice ili bjanko

¹¹¹ V. čl. 12. st. 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine“, broj 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14 – dalje ZV). Tako i Giunio, M. A.; Je li banka/FINA posjednik zadužnice?, Pravo u gospodarstvu, godište 50, svezak 3., Zagreb, 2011, str. 597.

¹¹² V. čl. 214. st. 1. i 7. te čl. 215. st. 1. i 3. OZ/12.

¹¹³ V. čl. 209. OZ/12.

¹¹⁴ Te druge isprave osim zadužnice su: ovršna odluka domaćeg suda ili upravnog tijela koja ima potvrdu ovršnosti, ovršna nagodba sklopljena pred domaćim sudom ili upravnim tijelom, ovršna nagodba postignuta u postupku mirnog rješenja spora temeljem čl. 186.a ZPP-a, nalog za plaćanje Hrvatske radiotelevizije s potvrdom ovršnosti, europski ovršni naslov, europski platni nalog, a koji glase na ispunjenje određene novčane tražbine ili obračun poslodavca o neispлатi dospjelog iznosa plaće, naknade plaće ili otpremnine.

¹¹⁵ V. čl. 211. OZ/12.

¹¹⁶ Npr. na pokretninama ili nekretninama dužnika.

zadužnice tražiti ovrhu na drugom sredstvu i predmetu ovrhe radi naplate tražbine iz zadužnice, a da prije toga nije pokušao naplatu na računima kod banaka kako je to određeno u samoj zadužnici. Odgovor na to pitanje je potvrđan jer ovrhovoditelj ima zadužnicu koja ima potpuno ravnopravno svojstvo ovršne isprave kao i rješenja o ovrsi, pa ovrhovoditelj može tražiti ovrhu na drugim predmetima ovrhe različitim od onih u zadužnici, i za određivanje i dopustivost ovrhe nije odlučno da je vjerovnik bez uspjeha prije toga pokušao ovrhu na tražbini po računu.¹¹⁷ Također treba napomenuti da se ne može se podnositi prijedlog za ovrhu na temelju zadužnice kao vjerodostojne isprave jer je već sama zadužnica ovršna isprava, a osim toga niti OZ/12 ne navodi zadužnicu kao jednu od vjerodostojnih isprava.¹¹⁸

Sljedeća dvojba koja se pojavila u sudskoj praksi u svezi provedbe ovrhe temeljem zadužnice kao ovršne isprave odnosila se na to da li uz prijedlog za ovrhu treba priložiti izvornik zadužnice ili se uz prijedlog za ovrhu može priložiti i ovjerena preslika zadužnice. Prema odredbi čl. 36. st. 1. OZ/12 određeno je da ako se prijedlog za ovrhu podnosi sudu koji o tražbini nije odlučivao u prvom stupnju, da se uz prijedlog podnosi ovršna isprava ili vjerodostojna isprava u izvorniku ili ovjerenom prijepisu, a na kojoj je stavljena potvrda o ovršnosti.¹¹⁹ Obzirom da je zadužnica privatna isprava koja je potvrđena od strane javnog bilježnika, potpuno je razvidno da se radi o tražbini o kojoj nije odlučivao sud u prvom stupnju, pa bi trebalo primijeniti odredbu čl. 36. st. 1. OZ. Takvo pravno shvaćanje zauzeto je i u recentnoj praksi VSRH,¹²⁰ odnosno da se uz prijedlog za ovrhu temeljem zadužnice kao ovršne isprave

¹¹⁷ V. odluke VSRH broj Rev-1858/12-3 od 29. travnja 2015., broj Rev-2466/12-2 od 19. prosinca 2012., broj Rev-1811/12-3 od 25. studenog 2015 i broj Rev-1877/14-3 od 24. veljače 2015.

¹¹⁸ V. čl. 31. OZ/12 te odluku VSRH broj Rev-190/14-2 od 3. rujna 2014.

¹¹⁹ Ista odredba bila je i u čl. 33. st. 1. OZ/96.

¹²⁰ V. odluku VSRH broj Rev-2183/13-2 od 13 travnja 2016. U odluci se navodi: „*Dakle, kada ovrhovoditelj podnosi prijedlog za ovrhu na temelju ovršne isprave-zadužnice, on je dužan postupiti u skladu s čl. 33. i 35. OZ/96, ali niti više niti manje nego što je određeno tom odredbom. Stoga, u prijedlogu za ovrhu ovrhovoditelj mora između ostalog priložiti i ovršnu ispravu u izvorniku ili ovjerenom prijepisu ako se prijedlog za ovrhu podnosi sudu koji o tražbini nije odlučivao u prvom stupnju što se mora primijeniti i u ovom slučaju jer je zadužnica ovršna isprava koja nije nastala kod suda pred koji se traži ovrha. Zato se prama ocjeni ovog suda, bez obzira o kojoj se ovršnoj ispravi radi, ona može uz prijedlog za ovrhu podnijeti u izvorniku (koji je uvijek samo jedan bez obzira o kojoj se ovršnoj ispravi radi, pa u tome zadužnica nije iznimka) ili ovjereoju preslici pa i kada je riječ o zadužnici kao ovršnoj ispravi u smislu odredbe čl. 183. st. 7. OZ/96.*“. Međutim, prije ove odluke praksa VSRH zauzimala je drugačije pravno stajalište, odnosno da se uz prijedlog za ovrhu temeljem zadužnice kao ovršne isprave mora uvijek priložiti zadužnica u izvorniku (v. odluku VSRH broj Rev- 2425/13-2 od 13 listopada 2015.).

ista može priložiti u izvorniku ili ovjerenom prijepisu (preslici). Međutim, postoje i vrlo jaki argumenti u prilog pravnog stajališta da zadužnica u pravnom prometu može cirkulirati samo u izvorniku. Prema odredbi čl. 214. st. 1. i čl. 215. st. 1. OZ/12 zadužnica i bjanko zadužnica su isprave koje se izdaju samo u jednom primjerku, a prema odredbi čl. 214. st. 3. i čl. 215. st. 2. OZ/12 kada se zadužnica dostavlja Agenciji uz zahtjev za izravnu naplatu dostavlja se u izvorniku. Stoga bi se također moglo zaključiti da bez obzira na vrstu postupka u kojem ovrhovoditelj prisilnim putem ostvaruje svoju tražbinu, a pri tome se misli na postupak zapljene računa na temelju zadužnice koja ima učinak rješenja o ovisi ili sudski postupak na drugim predmetima ovrhe na temelju zadužnice koja ima svojstvo ovršne isprave, zadužnica i bjanko zadužnica, kao posebno sredstvo osiguranja tražbine, mora biti dostavljena u izvorniku, a ne u ovjereoju preslici. Smatram da je ovo drugo stajalište prihvatljivije obzirom na pravnu narav zadužnice i njena obilježja, a na taj način bi se spriječile i moguće zlouporabe zadužnice u smislu vođenja većeg broja ovršnih postupaka temeljem ovjerene preslike zadužnice.

9. Zaključak

Zadužnica je formalni i jednostrani privatnopravni akt koji služi kao instrument osiguranja tražbina s javnopravnim učincima rješenja o ovisi i ovršne isprave. Zaduznica je također samostalni pravni posao koji je uvijek vezan uz obvezu iz glavnog ugovornog odnosa, a obična zadužnica od trenutka njezinog izdavanja ima sva obilježja vrijednosnog papira, dok bjanko zadužnica stječe to svojstvo nakon što se upiše iznos tražbine i ime vjerovnika. Stoga je karakteristika obveze iz zadužnice njena apstraktnost ako dođe do prijenosa zadužnice. U hrvatskom pravnom sustavu zadužnica je prisutna preko dvadeset godina te je u pravnoj normativi do danas bilo sedam manjih ili većih promjena i dopuna pravne regulative tog pravnog instituta ovršnog prava. Kroz cijelo to razdoblje pa do danas zadužnica je u cijelosti istisnula ostala sredstva osiguranja tražbina te se svakodnevno primjenjuje u pravnom prometu kod zasnivanja obveznopravnih odnosa čiji je predmet novčana obveza.

Iako su promjenama pravne regulative u svezi zadužnice otklonjene neke dvojbe u svezi pravnih učinaka zadužnice, kao što je primjerice pitanje zastare prava iz zadužnice, i dalje je prisutna apsolutna podnormiranost tog pravnog instituta. Tako je mjenica kao institut osiguranja novčane tražbine regulirana posebnim zakonom koji sadrži preko stotinu odredbi dok se na zadužnicu odnosi nekoliko odredbi ovršnog zakona. Sudska praksa je ograničeno i više ili manje uspješno intervenirala u svojim odlukama na prisutne dvojbe u praksi koje se

odnose na izdavanje, pravne učinke i prestanak prava iz zadužnice, a u okviru iniciranih sporova pred sudom. Tako je sudska praksa jasno zauzela pravno stajalište da ne postoji pravni interes imatelja zadužnice za vođenje parnice radi ostvarenja tražbine, ali da zadužnica ujedno nema učinke presuđene stvari. Također iz prakse sudova, posebno najvišeg tijela sudbene vlasti, proizlazi da imatelj zadužnice po svom izboru može izabrati da li će temeljem zadužnice zahtijevati izravnu naplatu putem Agencije i koristiti zadužnicu kao rješenje o ovrsi ili će svoje pravo iz zadužnice ostvarivati provođenjem ovrhe putem suda na drugim predmetima ovrhe i koristiti zadužnicu kao ovršnu ispravu i koju može uz prijedlog dostaviti i u ovjerenoj preslici.

Može se zaključiti da je promjenom pravne normative te sudskom praksom u velikoj mjeri došlo do otklanjanja dvojbi u svezi primjene zadužnice u pravnom prometu, ali je i dalje prisutna podnormiranost tog instituta te mogućnost zlouporabe zadužnice. Smatram da bi u odnosu na dospijeće zadužnice i mogućnost naplate tražbine temeljem zadužnice prije dospijeća glavne obveze ili nakon što je dužnik ispunio obvezu iz glavnog pravnog posla, se moglo razmisliti o promjeni obveznog sadržaja zadužnice na način da se dospijeće tražbine iz zadužnice regulira sukladno kao kod mjenice. Nadalje, smatram da također postoje opravdani argumenti za promjenu sudske prakse da se zadužnica u ovršnom postupku može koristiti isključivo u izvorniku, kao i kod izravne naplate, a također da je vjerovnik uvijek pasivno legitimiran za povrat zadužnice nakon dobrovoljnog ispunjenja obveze iako se zadužnica nalazi kod Agencije.